

Besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg

Ontheffing Wet natuurbescherming

Art. 3.1, 2^e lid, Wnb

Art. 3.5, 4^e lid, Wnb

Renovatie woonwijk De Kom in wijk Ganzenweide te
Heerlen

Zaaknummer: **2019-202903**

Kenmerk: 2019/44915

Datum besluit: 14 juni 2019

Verzonden: 14 juni 2019

1 Besluit

Gedeputeerde Staten hebben op 25 maart 2019 een aanvraag om ontheffing als bedoeld in de artikelen 3.1 en 3.5 Wet natuurbescherming (Wnb) ontvangen van XXXX voor de renovatie van 153 woningen in woonwijk De Kom in de wijk Ganzenweide te Heerlen.

Het betreft de locaties:

Keekstraat 29 en 59/65 en 69-71-75, Lucasstraat 31-33-37-39-41-43 en 47/65 en 2/24, Willibrordusstraat 1-3-5-9, Magdalenastraat 2-6-10/26, Martinusstraat 1/23, Corneliuslaan 30-36/42 en 46/52, Nicolaasstraat 1/11 en 4-6-8-12/18, Odiliastraat 10/40, Philippusstraat 1/13-17-19-23, Lambertusstraat 1/7-2, Matheusstraat 1/21 en 2/24, Sebastianusstraat 1/9, Laurentiusstraat 2 en 1-3-5-9, en Gerardusstraat 1-3-7-9.

De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2019-202903.

Gedeputeerde Staten van Limburg besluiten, gelet op de artikelen 3.3 en 3.8 Wnb, en gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze ontheffing:

1. aan aanvrager ontheffing te verlenen. Deze ontheffing wordt verleend in het kader van de renovatie van 153 eengezinswoningen in woonwijk De Kom in wijk Ganzenweide te Heerlen.
2. dat ontheffing wordt verleend van de volgende handelingen:
  - het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*) te vernielen of hun nesten weg te nemen, artikel 3.1, tweede lid, Wnb.
  - het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) te beschadigen of te vernielen, artikel 3.5, vierde lid Wnb.
3. dat aan deze ontheffing de in hoofdstuk 2 vermelde voorschriften verbonden zijn;
4. dat deze ontheffing wordt verleend voor de periode 1 augustus 2019 tot 1 december 2020;
5. dat de aanvraag en de bijbehorende stukken ontvangen op 25 maart 2019, deel uitmaken van deze ontheffing, behoudens en voor zover daarvan bij dit besluit niet wordt afgeweken.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

drs. M.G.P.I. Arts
clustermanager Vergunningen, Toezicht en Handhaving, team Vergunningen

1.1 Afschriften

Dit besluit is verzonden aan:

1.2 Rechtsbescherming

Als dit besluit uw belang rechtstreeks raakt en u het met de inhoud van dit besluit niet eens bent, kunt u bezwaar maken. U moet dan binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is verzonden een bezwaarschrift indienen. Op deze procedure is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en moet ten minste bevatten: de naam en het adres van de indiener, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht alsmede de redenen van het bezwaar (motivering). Het bezwaarschrift moet worden gericht aan: Gedeputeerde Staten van Limburg, Juridische Zaken en Inkoop, team Rechtsbescherming, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar www.limburg.nl.

Het indienen van een bezwaarschrift heeft geen schorsende werking. Als u een bezwaarschrift heeft ingediend, dan kunt u tevens een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening indienen bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg, locatie Maastricht, Postbus 1988, 6201 BZ Maastricht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar www.rechtspraak.nl.

1.3 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking na toezending of uitreiking aan de belanghebbende(n) tot wie het besluit is gericht, onder wie begrepen de aanvrager.

Indien de voorzieningenrechter positief beslist op een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 van de Awb, wordt de werking van het onderhavige besluit geschorst.

2 Voorschriften

Algemeen

1. De ontheffing wordt slechts voor de in hoofdstuk 1 genoemde soorten en beschreven handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffing geldt voor het plangebied De Kom in de wijk Ganzenweide te Heerlen. Het betreft de volgende locaties: Keekstraat 29 en 59/65 en 69-71-75, Lucasstraat 31-33-37-39-41-43 en 47/65 en 2/24, Willibrordusstraat 1-3-5-9, Magdalenastraat 2-6-10/26, Martinusstraat 1/23, Corneliuslaan 30-36/42 en 46/52, Nicolaasstraat 1/11 en 4-6-8-12/18, Odiliastraat 10/40, Philippusstraat 1/13-17-19-23, Lambertusstraat 1/7-2, Matheusstraat 1/21 en 2/24, Sebastianusstraat 1/9, Laurentiusstraat 2 en 1-3-5-9, en Gerardusstraat 1-3-7-9 in Heerlen, zoals opgenomen in paragraaf 4.2 (figuur 1).
4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de Provincie Limburg indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de activiteiten aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De ontheffinghouder dient de start van de werkzaamheden uiterlijk vijf werkdagen voor die tijd digitaal bij ons te melden.
Het meldingsformulier Wet natuurbescherming¹ vindt u op www.limburg.nl/vergunningen (klik op Wet natuurbescherming, beschermde soorten, ontheffing).

Specifiek

7. Met inachtneming van onderstaande voorschriften dienen de maatregelen uitgevoerd te worden zoals beschreven in het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ontheffingsaanvraag renovatie De Kom, Heerlen, XXXX, complex 2361 met kenmerk 17-266-2361-ONT van 4 maart 2019.
8. De ontheffinghouder meldt uiterlijk vijf werkdagen voordat de mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd en afgerond deze datum bij het bevoegd gezag.
Het meldingsformulier Wet natuurbescherming vindt u op www.limburg.nl/vergunningen (klik op Wet natuurbescherming, beschermde soorten, ontheffing).
9. De maatregelen, zoals opgenomen in het activiteitenplan en de voorschriften van dit besluit worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, dat altijd op de locatie aanwezig is en waarmee het uitvoerende personeel bekend is.

---

¹ Alleen als u niet digitaal kunt melden, stuurt u de melding per post naar: Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht.

10. Het verwijderen van de nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus vindt plaats buiten de kwetsbare perioden van deze broedvogels. Voor de gierzwaluw betreft dit de kwetsbare periode van april tot en met eind augustus en voor de huismus betreft dit de kwetsbare periode van maart tot en met augustus.
11. Het ongeschikt maken van de zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vindt plaats buiten de kwetsbare periode van april tot en met oktober, voor de winterverblijfplaatsen geldt dat deze ongeschikt gemaakt worden buiten de kwetsbare periode van november tot en met maart.
12. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen de kwetsbare perioden van bovengenoemde soorten langer dan wel korter duren. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis.
13. Voor de nestlocatie van de gierzwaluw worden vóór april 2020, ter plekke van de huidige nestlocatie, 5 nieuwe permanente nestlocaties aangeboden. Voor de huismus worden 52 meter permanente mussenvides binnen een afstand van 100-200 meter van de oude nestlocaties aangeboden. Uiterlijk 3 maanden voor de sloop van de oude nestlocaties dienen de nieuwe permanente voorzieningen voor de huismus aan de gerenoveerde woningen te zijn aangebracht.
14. Het ongeschikt maken van de huidige vleermuisverblijven wordt uitgevoerd zoals aangegeven in de voorwaarden van het kennisdocument van de gewone dwergvleermuis van BIJ12.
15. Ter compensatie voor het verlies van de zomer- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden 32 ingemetselde zomer- inclusief 8 winterverblijven aangeboden. Rekening houdende met de gewenningsperiode en kwetsbare periode van de soort worden de winterverblijven uiterlijk begin augustus 2019 aangeboden. De zomerverblijven worden uiterlijk medio september 2019 aangeboden.
De nieuwe permanente verblijfplaatsen worden zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100-200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats en altijd binnen het leefgebied van de soort geplaatst.
Tijdelijke winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis zijn niet toegestaan.
16. Voor de beschermde soorten wordt monitoring voorgeschreven; dit monitoringsplan wordt vooraf ter goedkeuring bij ons ingediend via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.
17. De monitoring wordt uitgevoerd tot 2 jaar na de realisatie van de permanente maatregelen. Afhankelijk van de uitkomst van de monitoring kan verlenging hiervan volgen.
18. De monitoringsresultaten worden jaarlijks vóór 1 januari gerapporteerd aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

Overige

19. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in afstemming met een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
Onder een deskundige wordt verstaan:
- a. een inhoudelijke medewerker op het gebied van soorten bij een ecologisch adviesbureau of;
  - b. een persoon die beschikt over een afgeronde hbo- of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of;
  - c. een persoon die beschikt over een afgeronde mbo-opleiding soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten of;
  - d. een persoon die beschikt over een door ervaring opgedane gelijkwaardig niveau of;
  - e. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam of aangesloten is bij een Nederlandse beschermingsorganisatie of;
  - f. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de monitoring en/of bescherming van soorten.
20. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient minimaal 8 weken voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing ingediend te worden.

3 Procedure

3.1 Aanvraag

Op 25 maart 2019, heeft aanvrager een aanvraag om ontheffing ingediend voor de volgende in de Wnb verboden handelingen:

- het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierwaluw te vernielen of hun nesten weg te nemen, artikel 3.1, tweede lid, Wnb.
- het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- Aanvraagformulier ontheffing en module soortenbescherming d.d. 11 januari 2019;
- Machtiging van aanvrager;
- Activiteitenplan ontheffingsaanvraag renovatie De Kom, Heerlen, kenmerk 17-266-261-ONT van 4 maart 2019;
- Rapportage Natuurwaardenonderzoek vleermuizen, huismus en gierwaluw complex 2361, betreft 153 woningen in de wijk Ganzenweide, Heerlen, kenmerk 17-266-2361-NO van 19 oktober 2018.

3.2 Bevoegd gezag

De handelingen worden in zijn geheel verricht in de provincie Limburg. Gelet op artikel 1.3 Wnb en de artikelen 3.3, en 3.8 Wnb is ons college het bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

3.3 Voorbereidingsprocedure

Dit besluit is voorbereid met de reguliere voorbereidingsprocedure als beschreven in titel 4.1 van de Awb.

Van het besluit wordt mededeling gedaan via de internetsite <https://zoek.officielebekendmakingen.nl> (klik dan op officiële bekendmakingen).

Wij hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de beslistermijn van 13 weken te verlengen met 7 weken overeenkomstig artikel 5.1, tweede lid van de Wnb.

4 Overwegingen

De Wet natuurbescherming bevat regels voor het behoud van de biologische diversiteit en de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving. Enerzijds is Nederland hiertoe gehouden op grond van internationale verdragen en Europese richtlijnen. De Wet natuurbescherming kent daarom beschermingsregels voor soorten die onder de Europese Vogelrichtlijn zijn beschermd (Vogelrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.1, en voor soorten die middels de Europese Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn bescherming genieten (Habitatrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.2. Anderzijds voorziet paragraaf 3.3 van de wet in regels voor een limitatief aantal soorten waarvan de bescherming niet internationaalrechtelijk is geregeld, maar waartoe de nationale wetgever op eigen initiatief heeft besloten (andere soorten). Deze drie beschermingsregimes kennen elk eigen verbodsbepalingen en voorwaarden voor ontheffing van de verboden. Deze aanvraag heeft betrekking op het beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten.

4.1 Vogelrichtlijnsoorten § 3.1 en Habitatrichtlijnsoorten § 3.2

Een ontheffing van de bovengenoemde verbodsbepalingen kan worden verleend als aan elk van de volgende voorwaarden, zoals opgenomen in artikel 3.3, vierde lid, Wnb en 3.8, vijfde lid Wnb, is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de handeling is nodig in het kader van een of meer van de in bovengenoemde artikelen genoemde belangen;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort en er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden, en is beschreven in paragraaf 4.3.

4.2 Omschrijving aanvraag

XXXX is voornemens renovatiewerkzaamheden uit te voeren aan 153 woningen in woonwijk De Kom (Ganzenweide) te Heerlen omdat de woningen niet meer voldoen aan de duurzaamheidseisen van de huidige tijd. De werkzaamheden in de wijk bestaan uit het isoleren van de gevels, het vernieuwen van het voegwerk aan de gevels, het vervangen van het dak en het plaatsen van nieuwe kozijnen. De renovatiewerkzaamheden worden gedurende 2 jaar gefaseerd uitgevoerd.

De werkzaamheden kunnen mogelijk leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, en daarmee tot overtredingen van de Wet Natuurbescherming (hierna Wnb).

In het plangebied bevinden zich 26 nestlocaties van de huismus, 1 nestlocatie van de gierzwaluw en 13 verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, waarvan 4 plekken als winterverblijfplaats. Als gevolg van de renovatiewerkzaamheden is het onvermijdelijk dat de aangetroffen nestlocaties en verblijfplaatsen van de beschermde soorten vernietigd worden.

Figuur 1: Het plangebied wijk De Kom (Ganzenweide) te Heerlen

4.3 Huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis

4.3.1 Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. Alleen door renovatie van de woningen kan voldaan worden aan de duurzaamheidsdoelstellingen van deze tijd. Sloop en nieuwbouw van deze woningen is geen optie. Het aantal mensen dat in deze renovatiewijk woont is te groot om voor andere huisvestingsruimte zorgen.

Om een negatief effect op de soorten te voorkomen worden de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. De renovatie van de woningen valt hierdoor buiten de broedperiode van de huismus en de gierzwaluw. Door eveneens niet alle flatgebouwen gelijktijdig aan te pakken blijft ook voldoende tijd en plaats over voor het creëren van alternatieve en permanente verblijfplekken voor de dwergvleermuis.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en planning wordt schade aan de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Voor de handeling, waarop de aanvraag betrekking heeft, bestaat geen andere bevredigende oplossing.

4.3.2 Belang

De ontheffing is aangevraagd op basis van de volgende belangen:

Huismus en gierzwaluw en dwergvleermuis

In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

De woningen voldoen niet meer aan de duurzaamheidsnormen van deze tijd. Momenteel is het energieverbruik in de woningen te hoog maar door de woningen te isoleren zal het energieverbruik

teruggedrongen worden. Hierdoor nemen de emissies van schadelijke stoffen, die een bijdrage leveren aan een slechte luchtkwaliteit, af hetgeen een betere luchtkwaliteit ten goede komt. Tevens wordt van de te saneren woningen de dakopbouw geheel vernieuwt omdat in het dakbeschoot asbest verwerkt is. Met het verbod op asbestdaken en asbestgolfplaten vanaf 1 januari 2024 wordt de verspreiding van asbestvezels in het milieu voorkomen want asbest brengt grote gezondheidsrisico's met zich mee.

De sanering van de daken door het verwijderen van asbest en afname van emissies van schadelijke stoffen verminderen gezondheidsrisico's en komen hiermee de volksgezondheid ten goede.

De bovenstaande belangen wegen in dit geval zwaarder dan het ecologische belang.

4.3.3 Staat van instandhouding

Huismus en gierzwaluw

De huismus wordt in Nederland nagenoeg overal aangetroffen waar geschikt broedgebied aanwezig is. Gebieden met weinig bebouwing maken geen onderdeel uit van het broedgebied. Onderhavige planlocatie betreft een woonwijk in stedelijk gebied met broedplekken van huismussen. In de directe omgeving van de planlocatie is voldoende foerageergebied aanwezig in de vorm van struiken en bomen.

Op de planlocatie zijn 26 broedlocaties in 21 woningen aangetroffen die vernietigd worden als gevolg van de renovaties. Ter mitigatie worden 52 meter mussenvides aangeboden. Door de renovatie zodoende aan te pakken met een specifieke doorloop in het gebied kan de permanente mitigatie voorafgaande aan de daadwerkelijke vernietiging uitgevoerd worden en ook nog eens buiten de broedperiode van de soort om.

De gierzwaluw broedt verspreid over geheel Nederland, met een voorkeur voor woonwijken van meer dan 50 jaar oud in urbane of sub-urbane gebieden. De soort brengt het grootste deel van zijn leven door in de lucht. Alleen om te broeden verlaten gierzwaluwen tijdelijk het luchtruim en komen ze aan het aardoppervlak. Vanaf eind augustus verlaten de vogels Nederland en overwinteren ze in Afrika. Vanaf eind april keren ze weer terug, doorgaans naar de nesten van het vorige jaar.

Op onderhavige planlocatie is 1 (broed)locatie aangetroffen. Ter mitigatie worden 5 nieuwe permanente voorzieningen na het broedseizoen aangebracht op dezelfde locatie. De nieuwe voorzieningen zijn daarmee beschikbaar voordat de broedvogel weer terug is uit Afrika.

Omdat gekozen is voor een planning in relatie tot de meest gunstige periode van activiteit van de huismus en de gierzwaluw en er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen hebben de werkzaamheden geen effect op de gunstige staat van instandhouding.

De handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de beschermde vogelsoorten.

Dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een wijdverbreide soort die in heel Nederland wordt waargenomen. Hij komt vooral in de bebouwde omgeving voor, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland. Door de renovatie van de woningen op onderhavige planlocatie worden de aangetroffen zomer- en winterverblijfplekken vernietigd waardoor de soort moet uitwijken naar andere nieuw aan te bieden verblijfplekken in de buurt. Door een gestuurde aanpak van de werkzaamheden worden niet alle verblijfplekken in een keer aangepakt maar gefaseerd in de tijd. Hierdoor komt ruimte en tijd beschikbaar om te zorgen dat de alternatieve permanente verblijfplekken tijdig vóór de kwetsbare periode worden aangeboden alvorens met de vernietiging van de bestaande plekken te starten. De

renovatie heeft geen effect op het functionele leefgebied van de vleermuizen. De aanwezige bomen binnen het gebied worden niet verwijderd. Het jachtgebied blijft dan ook geheel behouden, zowel tijdens als na de renovatiewerkzaamheden.

Met de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, wordt dan ook geen afbreuk gedaan aan het streven de populatie van de gewone dwergvleermuis in het natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

4.4 Conclusie

4.4.1 Vogelrichtlijnsoorten

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Vogelrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de huismus en de gierzwaluw voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.1, Wnb.

4.4.2 Habitatrichtlijnsoorten

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Habitatrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de gewone dwergvleermuis voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.5, Wnb.

4.4.3 Overige en zorgplicht

Het is mogelijk dat in het plangebied andere, dan uit de onderzoeken gebleken, beschermde soorten voorkomen. In dat geval is mogelijk toch sprake van een overtreding van een of meer verbodsbepalingen van paragraaf 3.1, 3.2 en/of 3.3 Wnb.

Bij (mogelijke) overtreding van verboden waarvoor bij dit besluit geen ontheffing is verleend, dient bij het bevoegd gezag een (aanvullende) ontheffing te worden aangevraagd.

Onverminderd de vrijstellingen, gedragscodes en ontheffingen dient altijd de wettelijke zorgplicht als bedoeld in artikel 1.11 Wnb voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in acht te worden genomen.